

תאריך עדכון:

שם ומספר הקורס: ה"זוהר" של החסידים: פרשנות חסידית על ספר הזוהר

סוג הקורס: (שיעור, תרגיל, סמינר, סדנה וכד')

היקף שעות:

סמסטר:

שנת לימודים:

אתר הקורס באינטרנט:

א. מטרת הקורס (מטרות על / מטרות ספציפיות):

קורס זה יבחן את המורשת הקבלית של הספרות החסידית דרך בחינת הפרשנות החסידית על ספר ה"זוהר" הקנוני. קורס זה יקנה לתלמידים כלים לבחינת הפרשנות החסידית על הזוהר, מקומה של הפרשנות הלוריאנית כמתווכת, והיבטים 'חסידיים' הנשזרים בה. בדרך זו נאיר את המורכבות של שאלת המשכיות לעומת החדשנות של הספרות החסידית על רקע מקורותיה ההיסטוריים-קבליים. כמו כן, היא תקנה לתלמידים היכרות עם ההיבטים הקבליים של הדרשנות החסידית, היא תקנה להם מבט רחב על התקבלו הזוהר במאה הי"ח וראשית המאה הי"ט, וכן הכרה בייחודיות ומקורות של טקסטים חסידיים שונים.

ב. תוכן הקורס: (רציונל, נושאים)

שאלות שדרכן נבחר את התקבלות הזוהר ומעמדו דרך מבחר טקסטים חסידיים הן: מהו תפקידו של הזוהר בתוך הדרשה החסידית? האם הזוהר נקרא באופן בלתי אמצעי או שמא הקבלה הלוריאנית ממסכת ומשמשת כפריזמה מרכזית לקריאתו? מה מעמדו של הזוהר ביחס למקורות ראשוניים אחרים וביחס למקורות קבליים אחרים הנמצאים בדרשות? שאלות טקסטואליות אלו מהוות פרק ב"היסטורית ההתקבלות" (reception history) של הספרות הזוהרית ותהליכי הקנוניזציה שלה. נבחן את שאלות לאור מבחר של טקסטים חסידיים מהמאות הי"ח והי"ט שישמשו לבחינת התופעה.

מהלך השיעורים: (שיטות ההוראה, שימוש בטכנולוגיה, מרצים אורחים)

השיעורים יהיו מבוססים על קריאה טקסטואלית קרובה ויתמקדו ב4 ספרי פרשנות מרכזיים השייכים לחסידות חב"ד, קארנא, ואיזביצה-ראדזין: ביאורי הזוהר של האדמו"ר האמצעי של חב"ד, זוהר חי של ר' יצחק אייזיק ספריין, דמשק אליעזר לאליעזר צבי סאפריין, ותפארת החנוכי לר' חנוך גרשון ליינר. על מנת לערוך השוואה בין הגישות הפרשניות השונות נלמד את הפרשנות לאותה דרשה בזוהר. נחל מלימוד דרשת הזוהר במקור, ולאחר מכן נעבור ללימוד הדרשה אצל פרשני הזוהר החסידיים. במידת הצורך נלמד את המקורות הלוריאניים עליהם הם מתבססים בדרשה.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים: (רשימה או טבלה כדוגמת המצ"ב)

מס' השיעור	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
1	מבוא היסטורי: התקבלות וקנוניזציה של הזוהר מהמאה הי"ג-י"ז	Abrams, <i>Kabbalistic Manuscripts</i> , pp. 265–370 הוס, כוזהר הרקיע, פרק שישי	

2	קבלה לוריאנית "בולעת" את הזוהר? והפצת הקבלה ברבים	גארב, הקבלה בעת החדשהא
3	לימוד דרשת הזוהר, וישב, דף קפא ומיתוס מיעוט הלבנה	אסולין, פגם הלבנה
4	לימוד דרשת הזוהר, וישב, דף קפא ומעמד השכינה	שלום, פרקי יסוד, השכינה
5	ביאור הזוהר לאדמו"ר האמצעי ושאלת המשיחיות בחסידות	תשבי, הרעיון המשיחי
6	ביאור הזוהר לאדמו"ר האמצעי	
7	'זוהר חי' לר' יצחק אייזיק סאפרין- קבלת האר"י ועבודת הנפש	סגל, 'היחס שבין קבלת האר"י'
8	'זוהר חי' לר' יצחק אייזיק סאפרין	
9	דמשק אליעזר לר' אליעזר צבי סאפרין- מעמד הצדיק	
10	דמשק אליעזר לר' אליעזר צבי סאפרין	
11	תפארת החנוכי לגרשון חנוך ליינר	ויסקינד, עיון בגישה הפרשנית
12	תפארת החנוכי לגרשון חנוך ליינר- הספק	Garb, Doubt
13	סיכום: דיון ביחסים שבין מושגי היסוד השונים ביצירת ה"אתוס" של ראשית החסידות	

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם:

חובות / דרישות / מטלות:

כל תלמיד יבחר דרשת זוהר חדשה שלא נלמדה בכיתה ופרשנות חסידית אחת, ויבחן אותו דרך שאלות היסוד המפורטות בתוכן הקורס. תלמידי מ.א ותלמידי דוקטורט יתבקשו להציג רפרט של מטלה זו בפני הכיתה בנוסף להגשתה בכתב. תלמידי ב.א יתבקשו להגיש בכתב בלבד.

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר):

ד. ביבליוגרפיה: (חובה/רשות)

- אליאור, רחל. 'הזיקה שבין קבלה לחסידות: רציפות ותמורה', דברי הקונגרס העולמי למדעי היהדות ג (תשמ"ה), עמ' 107–114.
- אליאור, רחל. 'קבלת האר"י, שבתאות וחסידות רציפות היסטורית, זיקה רוחנית וזהות נבדלת', מחקרי ירושלים במחשבת ישראל יג (תשנ"ו), עמ' 379–397.
- אידל, משה. חסידות: בין מגיה למיסטיקה, תרגם עזן דיין, ירושלים תשס"א.
- אסולין, שפרה. 'הפגם ותיקונו, נידה לבנה ושכינה: עיון מורחב בדף עט בזוהר אחרי מות', קבלה כב (תשע"א), עמ' 193–251.
- גארב, יונתן. הקבלה בעת החדשה כתחום מחקר אוטונומי: הרצאה שניתנה בטקס הענקת הפרס בחקר הקבלה על שם גרשם שלום באקדמיה הלאומית למדעים ביום הולדתו של גרשם שלום י"ז בכסלו תשע"ה, לוס אנג'לס תשע"ו.
- הוס, בועז. כזוהר הרקיע: פרקים בהתקבלות הזוהר ובהבניית ערכו הסמלי, ירושלים תשס"ח.
- ויסקינד-אלפר, אורה. 'עיון בגישה הפרשנית של חסידות איזביצא-רדזין: סיפורי יוסף', תרביץ פ (תשע"ב), עמ' 592–622.
- סגל, אברהם. 'על היחס שבין קבלת האר"י והחסידות במשנתו של ר' יצחק אייזיק מקומרנא', קבלה טו (תשס"ז), עמ' 305 – 333.
- שלום, גרשם. פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה, תרגם בן שלמה יוסף, ירושלים תשמ"א.
- תשבי, ישעיה. 'הרעיון המשיחי והמגמות המשיחיות בצמיחת החסידות', ציון לב (תשכז), עמ' 1–45.
- Abrams, Daniel. *Kabbalistic Manuscripts and Textual Theory: Methodologies of Textual Scholarship and Editorial Practice in the Study of Jewish Mysticism*, with a foreword by David Greetham, Second Edition, Los Angeles and Jerusalem 2013.
- Garb, Jonathan. 'Doubt and Certainty in Late Modern Kabbalah: A Tale of Two Schools', *Maimonides Review of Philosophy and Religion* 1 (2022), pp. 79-106.

Kallus, Menahem. 'The Relation of the Baal Shem Tov to the Practice of Lurianic Kavvanot in Light of His Comments to the Siddur Rashkov', *Kabbalah* 2 (1997), pp. 151–167.